

LIBRIS

We know
books

MIRCEA ELIADE

ROMANUL
ADOLESCENTULUI MIOP

GAUDEAMUS

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

CUPRINS

VOLUMUL I.....	7
PARTEA I.....	9
I. Trebuie să scriu un roman.....	9
II. Gloria lui Robert.....	17
III. Jurnal de clasă.....	26
IV. Între Don Juani.....	35
V. Un prieten.....	42
VI. Luni 8-9, germana.....	51
VII. Corigență.....	58
VIII. Premianții.....	64
IX. Vacanța.....	69
X. Jurnalul de vară.....	74
PARTEA A II-A.....	83
I. Mansarda.....	83
II. „Muza” – Societate cultural-dramatică.....	87
III. Fănică.....	102
IV. Domnul redactor.....	108
V. Noiembrie.....	113
VI. Repetiții.....	120
VII. Drumul către mine însumi.....	129
VIII. <i>Incipit vita nova</i>	135
IX. Cu Moș-Ajunul.....	140
PARTEA A III-A.....	151
I. Sâmbăta.....	151
II. Papini, eu și lumea.....	161
III. Un an.....	166
IV. Prietenii.....	172
V. Tristeți, în vară.....	177
VI. Mă clatină vânturile.....	181
VII. Bacalaureatul.....	187
VIII. Final.....	193

VOLUMUL II [GAUDEAMUS]	197
PARTEA I	199
I. Decor	199
II. Președintele	203
III. Nonora.....	214
IV. Intermezzo	228
V. Profesorul.....	231
VI. Primăvara	242
VII. Muncile și zilele	246
VIII. Drum de la mănăstire.....	251
IX. O cheamă Nișka!	262
X. L'heure sexuelle.....	266
XI. Prietenul meu iubește	273
XII. Furtună la schit.....	275
XIII. Plecare	290
XIV. Sfârșit de vacanță.....	299
XV. Taine.....	311
XVI. Redacția	317
XVII. Prietena mea în toamnă.....	327
XVIII. Iașul	330
XIX. Vrajmașul lui Petre.....	341
XX. Personajele judecă autorul	348
XXI. Moarte.....	357
XXII. Lumină la Roma	362
XXIII. Meditație pentru două toamne.....	367
PARTEA A II-A	371
Scrisorile	371
PARTEA A III-A.....	397
ADDENDA	417
Jurnalul unui om sucit.....	419
[Romanul unui om sucit]	448
II. Primul Don Juan.....	488
X. Capitolul în care apar fecioare, castele și berete spaniole.....	496
Scrisoare din tabără	504

LBRIS

We know
books

ROMANUL
ADOLESCENTULUI MIOP

LBRIS

We know
books

VOLUMUL I

1924-1925

PARTEA I

I. Trebuie să scriu un roman

Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi *Romanul adolescentului miop*. Voi lucra în fiecare după-amiază. Nu am nevoie de inspirație; trebuie să scriu, doar, viața mea, iar viața mi-o cunosc, și la roman mă gândesc de mult. Dinu știe; păstrez caiete din clasa a IV-a, când aveam pistrui ca un ovrei și învățam chimie într-un laborator instalat în firida sobei. De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în *Jurnalul* meu. Și acel *Jurnal* de acum doi ani avea un „subiect”: trebuia să se vădească într-înșul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți. Dar adevărul era altul: *Jurnalul* mă măgulea și îmi alina dorul meu de răzbunare; răzbunare dreaptă împotriva celor care nu mă înțelegeau, credeam eu.

Romanul îl voi scrie altfel. Eroul sunt eu, firește. Mă tem, însă, că viața mea – stinsă între copii și cărți – nu va interesa cititorii. Pentru mine, tot ceea ce nu am avut, tot ceea ce am dorit din mansardă, în înserări calde și tulburătoare, prețuiește mai mult decât anii tovarășilor mei risipiți în jocuri, în sărbători de familie și idile. Dar cititorii?... Înțeleg și eu că toată durerea unui adolescent miop nu va mișca niciun suflet dacă acest adolescent nu se va îndrăgosti și nu va suferi. De

aceea, m-am și gândit la un personaj pe care la început îl numisem Olga. I-am povestit lui Dinu tot ceea ce ar trebui să aibă loc prin prezența acestei fete. Dinu m-a întrerupt și m-a rugat: dacă într-adevăr îi sunt prieten, să schimb numele eroinei în Laura.

M-am tulburat mult la început, pentru că nu știam *cum să fie* fata care va străbate sufletul adolescentului miop. Eu n-am cunoscut decât pe fetele cizmarului vecin, care în niciun caz nu pot trece într-un roman. Cea mai mare, Maria, era slabă și rea; își teroriza frații, fura caise verzi și țipa alergând după tramvaie. Cealaltă, Puica, era grasă și murdară. Nici una, nici alta nu puteau seduce un adolescent. Aceasta, nimeni n-o putea înțelege mai bine ca mine.

Dinu mi-a mărturisit că mă poate ajuta. A cunoscut atâtea fete, îmi spune. Dar cum aș putea scrie eu un roman cu o eroină cunoscută de Dinu? M-am hotărât să mă gândesc, în timp ce voi scrie, la vară-mea. De câteva săptămâni, de câte ori o întâlnesc, îi pun întrebări. Am vestit și pe Dinu că vară-mea se află sub observație.

— Dacă vrei să scrii un roman, m-a sfătuit ea, să-l faci pe erou frumos și bun. Și să-l cheme Silviu.

Când i-am spus titlul și subiectul romanului, nu i-a plăcut. Să fie doi eroi, unul frumos și altul urât, vrea ea. Iar titlul: *Dragoste de copil* sau *Flori de primăvară*, sau *La șaptesprezece ani*. În zadar mi-au fost explicațiile: „Vally dragă, acesta e un roman cerebral, cu drame interioare” etc. În zadar. Și atunci i-am ascultat mărturisirile. Mi-au folosit, căci am învățat vocabularul fetelor. Și am cunoscut câte ceva din visurile, nostalgiile și tulburările ei. Parcă aș fi ascultat mărturisiri auzite demult. Îmi aminteam că vară-mea nu se deosebește

mult de eroinele din romane sau de acele pe care un suflet puțin exaltat și le închipuie. Dar pot eu ști că aceasta e vară-mea, aceasta care mi se dezvăluie la răstimpuri, antrenată de confesiuni?

Știu despre ea că visează să cunoască o prietenă mică și bună, care să aibă moșie, iar la moșie un frate brun și curajos. El le-ar întovărăși prin pădure, le-ar învăța să vâneze și le-ar spune „tu”, îmi mărturisește că i-ar plăcea să fie într-o noapte conacul călcat de hoți. Ea ar apuca revolverele și ar apărea în salon tocmai în clipa când fratele prietenei ar fi sugrumat de un țigan. Ar mântui viața fratelui și l-ar îngriji într-un dormitor alb, cu măsuța acoperită de sticlucțe colorate. Părinții s-ar arăta recunoscători și i-ar lăsa singuri, zâmbind.

Vară-mea se oprește. Nu vrea să-mi spună dacă ea s-ar roși sau și-ar trage sfios mâna când fratele prietenei i-ar șopti, apropiindu-se: te iubesc!...

Știu eu ce mai gândește vară-mea asupra băiatului brun și convalescent, vegheat de o soră mică și o prietenă frumoasă?...

Dar romanul trebuie scris. Mi-a spus și Dinu: „Cine va mai cuteza atunci să te lase corigent?” Se gândește, poate, cu bucurie la însemnătatea lui în roman. M-a rugat să se numească tot Dinu, și să-l fac melancolic. Încolo, pot scrie orice despre el. Stăruie chiar să scriu tot ce cred eu despre el. „Dar pe cine ar putea interesa aceasta?” gândesc eu, ca un adevărat autor de romane.

Îmi merge tot mai rău, de la o vreme, cu școala. Singura nădejde a rămas romanul care va apare în vitrine la toamnă. Corigent tot voi rămâne, dar pentru cea din urmă oară. Profesorii se vor teme de mine, mă vor respecta și se vor împotrivi în cancelarie când

Vanciu va hotărî să mă lase corigent la matematică, iar Faradopol la germană.

Nu am avut deloc noroc săptămâna aceasta; și se apropie sfârșitul ultimului trimestru. Luni am dat extemporal la franceză, din „gramatică”. Trollo dă, de șase ani, extemporale numai din „gramatică”. Și, firește, nu am învățat nimic de șase ani. Am să iau și de data aceasta „insuficient”, cum am luat ieri la germană, când Faradopol mi-a cerut să-i povestesc *pe nemțește* primul act din *Nathan der Weise*. Din clasa a II-a ne cere să povestim *pe nemțește*. Dar dacă nu ne-a învățat niciodată *nemțeasca*?...

Azi-dimineață pornisem melancolic spre școală. Înfrunziseră toți castanii și era senin, iar eu nu aveam nicio problemă scrisă. Mă gândeam: ar trebui să fug în Cișmigiu. Dar geanta m-ar fi umilit. Și apoi, mi-ar fi fost tot timpul teamă să nu fiu văzut de vreun profesor. Mă întristam aflând cât sunt, încă, de slab, de timid, de nehotărât. M-ar fi desfătut să am voința furtunoasă și să fug, să lucrez în porturi, să dorm în bărci, să cutreier țări. Dar eu mă mulțumeam să visez o izbândă târzie și să sfârșesc caietele *Jurnalului*. Pășeam îngândurat către școală. Dinu m-a ajuns din urmă și m-a strigat: doctore! Aceasta, pentru că sunt miop și citesc cărți cu coperte cenușii. El era fericit; îl ascultase Vanciu și rupsesse un „suficient”. Pe astăzi aveam patru probleme:

— ...Grele și încurcate.

Atunci am schimbat vorba. I-am spus că romanul meu va avea patru sute de pagini și că va fi primul dintr-o serie ce se va numi *Dacia Felix*. Eu știu că n-am să scriu niciodată această serie. Pentru că trebuia, totuși, să uit problemele grele, i-am mărturisit că cel de-al doilea volum se va petrece într-un salon de coiffeur. Dinu a râs.

— Are să-ți vină greu, pentru că tu n-ai fost nicio dată bărbier. Mai bine situează volumul al doilea într-o școală de fete.

Aici am protestat eu. I-am amintit că nu cunosc nicio elevă, afară de cele câteva din societatea noastră „Muza”. Vară-mea, unicul izvor de inspirație, a urmat câțiva ani la călugărițe, dar se arată plictisită de câte ori o întreb asupra vieții din pension.

Am acceptat, totuși, să public la sfârșitul *Romanului adolescentului miop* un apel către elevele din cursul superior, prin care aş putea obține „jurnale”, confesiuni și amănunte. Cu acest material cules „sur le vif” aş putea compune volumul al doilea.

Intrând în curtea liceului, a trebuit să uităm *Romanul* și să ne grăbim, ca să nu fim zăriți de pedagogul cel nou. Am alergat pe coridor, am sărit treptele patru câte patru. În clasă, mi-am luat locul din banca I, iar Dinu s-a strecurat, liniștit, în fund.

Eu nu am noroc. Alții au noroc și la fete, și la cărți, și la școală. Eu am renunțat bucuros la jocul cu fete și la jocul de cărți numai ca să am noroc la școală. Dar nu am.

Când sfârșisem de copiat de la un vecin cea dintâi și cea mai ușoară dintre cele patru probleme grele, intră Vanciu. Mie îmi piere tot curajul când îi zăresc catalogul cu scoarțe negre și *en-tête* alb. Vanciu saluta demn și îngăduitor, sigur de evidenta lui superioritate și de nenorocul nostru. De câte ori nu mi-am jurat eu, privindu-l cum intră, că voi studia pătimaș matematica numai ca să-i pot împotrivi aceeași privire senină și sigură... În gând – dacă sunt ascultat – îmi bat joc de pântecul pe care încearcă să și-l ascundă sub croiala vestei. Am aflat de mult că Vanciu e un Don

Juan. Dacă aş fi femeie şi l-aş avea tot profesor de matematică, sunt sigur că nu i-aş putea rezista. Mă stăpâneşte cu glasul, cu calmul, cu ochii şi cu dezlegările problemelor. Mi-e ciudă că nu m-a pălmuit nicio dată, ca să-l pot urî. Îmi spune numai „cap de lemn” de câte ori greşesc semnele algebrice; şi „cap sec” de câte ori mă intimidiez la tablă, fascinat de un desen geometric căruia trebuie să-i găsec rost, valoare şi dezlegare.

Am făcut rugăciunea, şi eu mi-am dat seama că mă rugam, nu ştiu cui. Mă rugam ca Vanciu să întoarcă foaia catalogului şi să asculte colegii de la sfârşitul alfabetului; sau să fie chemat la minister; sau să intre servitorul şi să-i aducă o veste neaşteptată, iar noi să avem întreaga oră liberă. Poate mă rugam şi altceva.

Fireşte, m-a chemat cel dintâi la tablă, cu toate că nu eram singurul neascultat din clasă. Am păşit demn, cu caietul, cu creta şi buretele. Nu voiam ca ceilalţi să afle că mi-e teamă de Vanciu. De altfel, cum mă apropiu de tablă, mă liniştesc. Panica piere din senin. Privesc calm ochii profesorului şi, când şi-i pleacă în caiet, zâmbesc îngăduitor celor din bănci.

— Câte probleme am avut?

— Patru.

— Unde sunt?

— N-am putut să le fac pe toate, răspund eu umilit şi cântărind dispreţul privirilor lui Vanciu.

— Fă-o atunci pe prima. Ştii enunţul?...

Nu-l ştiam. Dar am făcut semn că-l ştiu. Vanciu şi-a întors scaunul către mine, şi-a încrucişat braţele şi aştepta. A înţeles, şi a început să-mi dicteze:

— „Într-un cerc de rază R , zona născută de un arc, când cercul se învârteşte în jurul unui diametru

care trece printr-o extremitate a arcului, are ca bază un cerc, a cărui suprafață este egală cu sfertul zonei. Să se calculeze înălțimea x a zonei?"

Nu știam de unde să încep. Nu pricepeam nimic și nici nu mă puteam gândi la problemă. Îmi fixasem privirea pe cele câteva cifre scrise la colțul tăbliei și începui a-mi frământa figura, ca să creadă Vanciu că-mi frământ mintea. În timpul acesta, eu gândeam: „Ei, al dracului!” și apoi pocneam din dinți. Era tot ce puteam face.

Vanciu mă socotise multă vreme imbecil și mă menajase. Poate a aflat, însă, că mă prefac, că nu învăț niciodată și, de atunci, nu se mai lăsa înduioșat de nătângia mea. Totuși, bâlbâielile, zăpăcelile și mimica simulată la tablă nu rămân fără efect; Vanciu îmi dă întotdeauna ajutor.

— Ei, nu merge?

— Avem un cerc...

Îmi adusei aminte că și în caiet făcusem unul, plimbând creionul pe marginea unui capac de călimară. Începui a construi cercul, și ștergeam mereu, ca să mai treacă din timp. Dar totul era zadarnic, pentru că nu știam problema.

— De ce nu înveți, mă?

— Învăț, domnule Vanciu, dar mă zăpăcesc...

— Cine învață bine...

— Eu învăț, domnule Vanciu...

— Nu mă întrerupe!... Cine învață bine, nu se zăpăcește...

— Știu, domnule Vanciu...

— Spune atunci.

— Știu, dar să vedeți...

— Repetă enunțul.

Pauză lungă, în care timp băieții își țineau răsuflarea.

— La loc!...

M-am așezat în bancă, ușurat. În carnetul albăstrui, la ziua de 15 mai, Vanciu s-a iscălit sub un magistral și dureros de citeț „insuficient”. Eu m-am prefăcut că urmăresc cu atenție și curiozitate calculele vecinului meu de catalog, un italian roșcat și miop, care se încăpățânează să nu poarte ochelari. Acela își știa lecția. Explica, explica, iar Vanciu îi striga la răstimpuri, exasperat:

— Lucrează, domnule!...

După ce a ieșit Vanciu, băieții m-au înconjurat și m-au întrebat, bucurându-se:

— Ce te faci, tipule?

Le-am răspuns că puțin îmi pasă, pentru că *eu sunt eu*, iar ei, simpli elevi dintr-a șasea reală. De câte ori sunt umilit, mă arăt superior și nu mă feresc de a le dovedi celorlalți întregul meu dispreț. Eu înțeleg că această reacțiune e copilărească, dar nu o pot îndepărta. Când mă liniștesc, mă mustru.

M-am întors acasă împreună cu Dinu, și, pe drum, am plănuit capitole din roman. Nici nu voiam să mă gândesc la noul „insuficient”, pe care mâine va trebui să-l arăt mamei. Socoteam amândoi că singura mea nădejde nu rămâne decât *Romanul adolescentului miop*, și că trebuie să mă apuc numaidecât de lucru.

Acum, însă, după ce am scris atâtea pagini în caietul meu, nu mai am curajul să încep cel dintâi capitol. Se apropie seara, mâine am lecții grele, iar pe masă am lăsat la jumătate *Bouvard et Pécuchet*.

II. Gloria lui Robert

Robert mi-a mărturisit, odată, că D'Annunzio îi seamănă. A citit *L'enfant de volupté* și *Le Feu*, dar pronunță *Il Piacere*, *Il Fuoco*. Mă vizitează în mansardă și îmi vorbește melancolic de negliobia noastră și de gloria sa. Ascultându-l, mă gândesc la personajul pe care îl voi crea eu din Robert. Câteodată zâmbesc: întrevăd un Robert împlinit, schimbat, transfigurat. El mă suspectează.

— Ce ai, doctore?

Trebuie să nascocesc răspunsuri istețe. Robert bănuiește de mult că îi ascund păreri asupra-i. El mă admiră și mă disprețuiește, în același timp. Mi se plânge de slăbiciunile lui, care îl împiedică să ajungă glorios.

— Dacă am glorie, femeile și banii vin de la sine...

Robert se înflăcărează când vorbește de femei. Ursuz, cum îmi place să mă port cu el, l-am surprins de multe ori că le cunoaște din cărți și din filme. Poate e încă virgin. E un adolescent fără sprâncene, cu buze de țarancă tânără, cu bărbie lustruită, cu obraji moi și frunte îngustă. Eu spun tuturor că Robert e un băiat frumos.

Dar nu scriu, încă, în caietele menite romanului. Nu mă silește nimeni să amănunțesc portretul prietenului meu. Vreau să mă ocup acum de Robert, pentru că el va fi un personaj de seamă în romanul meu, și trebuie să chibzuiesc conflictul pe care îl va dezlănțui.

Conflict, între cine? Iată ceea ce mă împiedică să încep primul capitol. Nu mi-am hotărât intriga. Eroul sunt eu; aceasta e tot ce știu. Romanul va cuprinde

crizele și sfârșitul adolescenței mele, firește. Mă voi zugrăvi și analiza alături de ațâți prieteni și tovarăși de școală. Dar *subiectul* romanului meu trebuie să-l inventez. Și pentru că nu cunosc subiect fără eroine, trebuie neapărat să introduc pe vară-mea. Am încercat. N-am putut scrie nicio pagină. Mi se părea că trebuie să scriu ca într-un roman: atent, înflorit, exagerat. Am înțeles că mă depărtez de ceea ce puteam spune eu, că repetam scene citite în cărți. Și atunci amânam iar capitolul.

Care ar putea fi subiectul romanului? Dragostea mea către eroina din vilegiatură, nu. Eu n-am iubit; niciunul dintre prietenii mei nu a iubit, așa cum se află în romane. Nu știu dacă ar putea interesa un fapt sufletesc pe care autorul însuși nu-l cunoaște. Și apoi, eu nu cred că dragostea e ceea ce se poate surprinde mai interesant în adolescență. Nu cunosc decât adolescența noastră. Dar, oare, nu *trebuie* să scriu numai despre ea? Eu am cunoscut crize mai interesante. Și o parte din prietenii mei le-au cunoscut. Trebuie să caut un eveniment în jurul căruia să se întâlnească toți eroii romanului. Aș fi fericit să găsesc un conflict. Atunci, planul de lucru ar fi simplu. M-aș mulțumi să prezint, rând pe rând, personajele, niciunul întrecând șaptesprezece ani. Aș lămuri, apoi, conflictul. Romanul s-ar continua și sfârși din propriile lui necesități. Când...

Dar toate acestea sunt pălăvrăgeli inutile. Eu nu am găsit nimic *firesc*, trăit, care ar putea preface romanul meu într-un roman cu subiect. Prietenii îmi spun că voi scrie un roman de moravuri școlărești. O lume ignorată, viciată și neînțeleasă în literatură. Dar eu nu pot descrie. Fără să vreau, modific, exagerez. Și apoi, romanul trebuie publicat, înainte de toate, pentru promovarea mea în clasa a șaptea. Trebuie să fie o oglindă

a sufletului meu, fără a fi un roman psihologic; pentru că nu-l vreau falsificat de analize. Nu am să-l scriu nici sub formă de *Jurnal*. Atunci aș uita mereu că scriu pentru cititori străini, m-aș ocupa prea mult de amănunte intime și n-aș avea succes. N-aș avea singurul lucru pe care îl caut.

După ce am încheiat ultima frază, m-am oprit. E adevărat că aceasta caut? Nu știu, nu știu. Sunt atâtea lucruri de spus, și nu am tragere de inimă să le scriu. În orice caz, adevărul asupra mea și asupra altora l-aș spune în caietele *Jurnalului*, iar nu într-un roman pe care îl vor citi ațâți necunoscuți, în fața cărora nu trebuie să apar cu toate slăbiciunile mele...

Nu gândesc întotdeauna astfel. Dar mie îmi place să mă contrazic. Din pricina aceasta nu recitesc bucuros memoriile vechi.

Dar am pierdut iar firul. Adevărul e că *Romanul adolescentului miop* va fi o serie de scene, de impresii, de portrete și de concluzii asupra mediului școlăresc și sufletului adolescenților. Dar aceasta pare pedant și rece. Mai ales „concluziile”. Sunt sigur că romanul meu nu va cuprinde concluzii; pentru că eu însumi nu mi-am găsit până acum. Dar seria aceasta de scene, cine o va povesti? Să renunț la idila eroului meu?

...Am plecat de la Robert, de aceasta sunt sigur. Dacă l-aș sili pe el, în roman, să iubească o fată pe care o iubește și Dinu?... E stupid. Nu i-am văzut niciodată iubind. Flirturile lor nu-mi dezvăluiesc nimic, pentru că nu-i prefac. Iar am alunecat în discuții critice. Romanul meu va fi scris fără discuții, fără explicații date în jurul oricărui fapt.

Exercițiile în jurul capitolului I n-au avut rezultat. Voi încerca să scriu pregătiri de roman și să clasific